חוֹזֵר וְשׁוֹרְפוֹ לְפָנֵי הַבִּירָה מֵעֲצֵי הַמַּעֲרָכָה. נמצא שאף כשנפסל מיעוט הבשר שורפים אותו מעצי המערכה, ולא כמבואר במשנתנו שאם נטמא מיעוטו שורפים אותו בחצרותיהן מעצי עצמן.

מתרצת הגמרא: אָמַר רַב חָמָא בַּר עוּקְבָא, לֹא קַשְׁיָא, כָּאן – במשנה המבארת את דין היוצא מירושלים ובידו בשר קודש, מדובר בְּאַכְסָנַאי – באורח ששהה בירושלים, ואין ברשותו עצים לשרוף את הבשר, ועל כן התירו לו לשרוף אף מיעוט מהבשר בעצי המערכה. אך כָּאן במשנתנו, מדובר בְּבַעַל הַבַּיִת הדר בירושלים, וכיון שיש לו עצים הוא צריך לשרוף בחצרו מעצי עצמו.

רב פפא מתרץ את הסתירה באופן אחר: רַב פָּפָּא אָמַר, הָא וְהָא – זו וזו, כלומר בין משנתנו ובין המשנה לגבי היוצא מירושלים, עוסקות בְּאַכְסָנַאי שאינו גר בירושלים, אלא כָּאן – ביוצא מירושלים עם בשר קודש, מדובר כְּשֶׁהֶחֱזִיק כַּדֶּרֶךְ – שהתחיל כבר בדרכו, ולפיכך אף שצריך לחזור לא הטריחוהו חכמים להתעכב עוד ולחפש עצים. אך כָּאן במשנתנו מדובר באכסנאי שֶׁלֹּא הֶחֱזִיק כַּדֶּרֶךְ, ועל כן אף שאין לו בית בעיר לא הקלו עליו, והוא צריך לחפש עצים לשריפת בשר הפסח שנטמא.

רב זביד מבאר את תירוצו של רב חמא בר עוקבא: רַב זְבִיד אָמַר, לְעוֹלָם יש ליישב את סתירת המשניות כְּרַאֲמַר מֵעִיקָּרָא – כפי שאמר מתחילה רב חמא, דהיינו שכָּאן בְּאַכְסָנַאי וְכָאן בְּבַעַל הַבַּיִת. ואין לומר כדברי רב פפא שחכמים הקילו לאכסנאי רק כשהחזיק בדרך, אלא לכל אכסנאי הקילו וַאֲפִילּוּ עַל גַּב דְּלֹא הֶחֱזִיק כַּדֶּרֶךְ. וטעם הדבר, דְּאַכְסָנַאי כֵּיוָן דְּלֵית לֵיהּ – שאין ברשותו עצים, עֲשָׂאוּהוּ כְּצַיָּדָנִין – עשו דינו כקמצנים שהתירו להם לשרוף את הפסח מעצי המערכה, דְּתָנַן במשנתנו, 'הַצַּיָּדָנִין שׂוֹרְפִין אוֹתוֹ [–את הפסח שנטמא מיעוטו] לְפָנֵי הַבִּירָה, כְּשִׁבְלֵי לִיהְנוֹת מֵעֲצֵי הַמַּעֲרָכָה'.

הגמרא מביאה ברייתא בדיני השריפה לפני הבירה מעצי המערכה: תָּנוּ רַבָּנָן, אם נטמא מעט מבשר הפסח או נותר ממנו בשר לאחר זמן אכילתו, וּבָאוּ הציקנין [שהתירו להם לשורפו מעצי המערכה לפני הבירה] ורצו לְשׂוֹרְפוֹ בְּחַצְרוֹתֵיהֶן וּמֵעֲצֵי הַמַּעֲרָכָה, אֵין שׁוֹמְעִין לָהֶן – אין מתירין להם לעשות כן, מהטעם שיבואר להלן. וכן אם נטמא כל הבשר או רובו, שחייבים הבעלים לשורפו לפני הבירה כמבואר לעיל (פא:), ורצו לשורפו לִפְנֵי הַבִּירָה וּמֵעֲצֵי עַצְמָן, אֵין שׁוֹמְעִין לָהֶן.

שואלת הגמרא: בְּשֶׁלָּמָא – אמנם מובן הדין שאם באו לשרוף מֵעֲצֵי הַמַּעֲרָכָה בְּחַצְרוֹתֵיהֶן אֵין שׁוֹמְעִין לָהֶן, שהרי בזה יש חשש דְּיֵילְמָא פָּיְישָׁן מֵינַיְיהוּ – שמא ישאר בידם מהעצים, וְאָתוּ בָּהּ [–ויבואו בהם] לִידֵי תַּקָּלָה שישתמשו בעצים לצורך אחר, והרי זו מעילה בהקדש. אֶלָּא על הדין השני שאם באו לשרוף לִפְנֵי הַבִּירָה מֵעֲצֵי עַצְמָן אין שומעים להן, יש להקשות מַאי טַעֲמָא לֹא התירו את הדבר. משיבה הגמרא: רַב יוֹסֵף אָמַר, הטעם שלא התירו לשרוף לפני הבירה מעצי עצמם, הוא שֶׁלֹּא לְבַיֵּישׁ אֶת מִי שֶׁאֵין לוֹ עצים משל עצמו, ועל כן תיקנו שלפני הבירה ישרפו רק מעצי המערכה.

רבא מביא טעם אחר לדבר: רָבָא אָמַר, הטעם הוא מִפְּנֵי הַחֲשָׁד – כדי שלא יחשדו בהם, כיון שאם ישארו בידם מעצי עצמם לאחר שריפת הפסח ויחזירום לביתם, הרואים יחשדו שהם גונבים מעצי המערכה ונהנים מהם, ועל כן תיקנו שלפני הבירה לא ישרפו מעצי עצמן.

מבררת הגמרא: מַאי בֵּינַיְיהוּ – מה החילוק להלכה בין רב יוסף לרבא. משיבה הגמרא: אִיכָּא בֵּינַיְיהוּ – יש ביניהם חילוק, באופן דְּאִיתֵּי קָנֵי וַחֲרִיוֵתָא – שהביאו מביתם קנים וענפי דקל יבשים, דְּלֹא חָזֵי [–שאינם ראויים] לַמַּעֲרָכָה שעל המזבח משום שהם קלים ונשרפים מהר, ואין האש מתקיימת בהם. וכיון שאין משתמשים בהם במקדש, לדעת רבא מותר לשרוף בהם לפני הבירה שהרי הכל יודעים שעצי עצמם הם ולא יחשדום בגניבה, אך לדעת רב יוסף גם באלו אסור לשרוף לפני הבירה כדי לא לבייש את מי שאין לו.

הגמרא מביאה ענין נוסף שרבא ורב יוסף נחלקו האם טעמו כדי לבייש או מפני החשד: תְּנַן הָתָם (תמיד לג.), בכל בוקר רֹאשׁ הַמַּעֲמָד הָיָה מַעֲמִיד אֶת הכהנים הַמַּמְאִין של בית האב העובד באותו היום, עַל שַׁעַר הַמְּזָרָח – בשער המזרחי של הר הבית שממנו הכל נכנסים לשם, והיו עומדים שם עד שהסתיימה עבודת היום.

מבררת הגמרא: מַאי טַעֲמָא שהעמידו את הטמאים בשער הר הבית. משיבה הגמרא: אָמַר רַב יוֹסֵף, הטעם שהעמידום במקום זה שעוברים בו רבים, היה כְּדֵי לְבַיְּישָׁן על שלא נזהרו מלהטמא, שהרי ידעו שעבודת בית המקדש מוטלת עליהם, והיה להם להזהר מן הטומאה.

רבא מביא טעם אחר לדבר: רָבָא אָמַר, הטעם שהעמידום שם היה מִפְּנֵי הַחֲשָׁד – שלא יחשדו בהם בני אדם כשיראו שאינם עובדים בבית המקדש, ויאמרו שלא באו לעבוד כיון שאינם רוצים לעזוב מלאכתם, ועל כן תיקנו שיעמדו בשער הר הבית וידעו הכל שמפני הטומאה אינם עובדים.

מבררת הגמרא: מַאי בֵּינַיְיהוּ – מה החילוק להלכה בין רב יוסף לרבא. משיבה הגמרא: אִיכָּא בֵּינַיְיהוּ – יש ביניהם חילוק באופן שנטמאו כהנים מְפַנְקֵי – מפונקים ומעונגים, וכיון שהכל יודעים שאין הם עובדים בשום מלאכה, לדעת רבא אין צריך להעמידם שהרי לא יחשדום שלא באו מחמת מלאכתם, אך לרב יוסף גם אותם יש להעמיד כדי לביישם. אִי נַמִי, בכהן דְּקָא גָּדֵיל שִׂישׁוּרָא – שמלאכתו קליעת חוטים לעשות מהם חבלים, וכיון שאומנות זו קלה ושכרה מועט לא יחשדו בו שבטל מעבודת המקדש מחמת מלאכתו, ואם הטעם הוא משום חשד אין צריך להעמידו בשער, אך אם הטעם כדי לביישם אף אותו יש להעמיד.

## משנה

המשנה מפרשת אימתי זמן שריפת הפסח שנפסל: הַפֶּסַח שֶׁיָּצָא חוץ לחומת ירושלים, אוֹ שֶׁנִּטְמָא, יִשָּׂרֵף מִיָּד בארבעה עשר בניסן, אבל אם נִּטְמְאוּ הַבְּעָלִים של הקרבן אוֹ שֶׁמֵּתוּ, אין שורפים אותו מיד, לפי שלא נפסל הקרבן בפסול הגוף, אלא משהים אותו לילה אחד עד שֶׁתַּעֲוֹבֵר [–תעבור ממנו] צוּרָתוֹ, ואז חל עליו פסול 'נותר' ודינו בשריפה. ומכל מקום אסור לשורפו ביום טוב, אלא משהים אותו עד לאחר החג וְיִשָּׂרֵף בְּשִׁשָּׁה עָשָׂר בניסן. אלו דברי תנא קמא. רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָה אוֹמֵר, אַף קרבן זֶה שנטמאו בעליו או שמתו יִשָּׂרֵף מִיָּד בארבעה עשר בניסן, לְפִי שֶׁאֵין לוֹ אוֹכְלִין – אין אנשים הראויים לאכול קרבן זה, והרי הוא כנפסל בפסול הגוף.

## גמרא

הגמרא מבררת את המקור לדין שנתבאר במשנה, שבשר קודש שנטמא או יצא חוץ למחיצתו דינו בשריפה: בְּשֶׁלָּמָא טָמֵא – מובן דין זה שבשר קודש שנטמא טעון שריפה, שהרי כָּתִיב – נאמר לגבי קדשים קלים (ויקרא ז יט) 'וְהַבָּשָׂר אֲשֶׁר יִגַּע בְּכָל טָמֵא לֹא יֵאָכֵל בָּאֵשׁ יִשָּׂרֵף', אֶלָּא קרבן שהוא יוֹצֵא חוץ למחיצתו מָנָלַן – מנין שדינו בשריפה.

מבארת הגמרא: יש ללמוד זאת ממה דִּכְתִיב לגבי שעיר ראש חודש ששרפוהו אהרן ובניו (שם י יח) 'הֵן לֹא הוּבָא אֶת דָּמָהּ אֶל הַקֹּדֶשׁ פְּנִימָה', ויש לדרוש ממקרא זה שכך אָמַר לוֹ מֹשֶׁה לְאַהֲרֹן, מַדּוּעַ לֹא אֲכַלְתֶּם אֶת הַחַטָּאת של שעיר ראש חודש, שֶׁמָּא נִכְנַס דָּמָהּ לִפְנֵי וְלִפְנִים – אל הקודש פנימה, ועל כן נפסלה מהקרבה, ואם אכן כך אירע, יפה עשיתם ששרפתם אותה. אָמַר לוֹ אהרן למשה, לָאו – לא נכנס דמה לכפר בקודש. שב משה ואָמַר לוֹ לאהרן, שֶׁמָּא חוּץ לְמַחִיצָתָהּ יָצְתָה – שמא יצאה חטאת זו חוץ לעזרה ונפסלה, ולפיכך יפה עשיתם ששרפתם אותה. אָמַר לוֹ אהרן למשה, לָאו – לא יצאה חוץ למחיצתה, אלא בַּקּוֹדֶשׁ הָיְתָה. אָמַר לוֹ משה לאהרן, אִי [–אם] בַּקּוֹדֶשׁ הָיְתָה ולא יצאה לחוץ, וְהֵן [–ואף] לֹא הוּבָא אֶת דָּמָהּ אֶל הַקֹּדֶשׁ פְּנִימָה, אם כן מַדּוּעַ לֹא אֲכַלְתֶּם אוֹתָהּ במקום הקודש אלא שרפתם אותה.

מדייקת הגמרא: מְכַלָּל – יש ללמוד מכך, דְּאִי נָפְקָא – שאילו היתה

המשך בעמוד קמז

החטאת יוצאת לחוץ, **אִי נַמִי עָיֵיל דָּמָהּ לְפָנִים** – או שהיה דמה נכנס לפנים, **בַּת שְׁרֵיפָה הִיא.** וזהו המקור לדין המתבאר במשנה שקרבן היוצא חוץ למחיצתו דינו בשריפה.

הגמרא מקשה על לימוד זה: **בְּשִׁלְמָא נִטְמָא** – הלימוד שהובא לעיל לגבי קרבן שנטמא שדינו בשריפה, מן המקרא 'והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל באש ישרף', מיושב הוא, שאף על פי שמקרא זה עוסק בקדשים קלים, מכל מקום יש לומר שמאחר וּגְלִי רַחֲמָנָא – גילתה התורה **בְּקָדָשִׁים קַלִּים** שנטמאו שדינם בשריפה, **כָּל שֶׁכֵּן בְּקָדָשִׁי קָדָשִׁים.** **אֶלָּא** הלימוד שהובא לגבי קרבן שהוא **יוֹצֵא** חוץ למחיצתו שדינו בשריפה, מחטאת אהרן, יש לתמוה על כך, **אַשְׁכְּחַן** – מצינו שם במקרא דין זה לגבי חטאת שהיא **קָדְשֵׁי הַקָּדָשִׁים,** אבל **קָדָשִׁים קַלִּים מָנָלַן** – מנין יש ללמוד שאף הם אם יצאו חוץ למחיצתם דינם בשריפה.

**וְתוּ** – ועוד יש להקשות, **הָא דְּתַנְיָא** – דין זה ששנינו, בהמת קרבן **שְׁלָן דָּמָהּ,** כלומר, שלא נזרק על המזבח עד לשקיעת החמה,

או שנִּשְׁפַּךְ דָּמָהּ קודם הזריקה, או שיָּצָא דָּמָהּ חוץ לַקְּלָעִים, דְּקָרְיֵמָא לָן – שכלל הוא בידינו בכל פסולים אלו שדין הקרבן בָּשָׂרֵיפָה, מָנָלָן – מנין יש ללמוד זאת, הרי אין להוכיח מן המקראות שהובאו לעיל אלא לענין פסולי 'טמא' ו'יוצא'].

ומחמת קושיות אלו מביאה הגמרא מקור אחר לכך שפסולי קדשים דינם בשריפה: אלא נָפְקָא לָן – לומדים אנו דין זה מִדְּרַבִּי שִׁמְעוֹן, דְּתַנְיָא בברייתא, רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, נאמר בכתוב (ויקרא ו כג) 'וְכָל חַטָּאת אֲשֶׁר יוּבָא מִדָּמָהּ אֶל אֹהֶל מוֹעֵד לְכַפֵּר בַּקֹּדֶשׁ לֹא תֵאָכֵל בָּאֵשׁ תִּשָּׂרֵף', לִימֵּד מקרא זה עַל חַטָּאת פסולה שֶׁשְּׂרֵפָתָהּ בַּקּוֹדֶשׁ – בעזרה. אֵין לִי – ועדיין אין אני יודע ממקרא זה, אֶלָּא זוֹ [–חטאת] בִּלְבַד, שְׁאָר פְּסוּלֵי קרבנות של קָדְשֵׁי קָדָשִׁים, וְפסולי אֵימוּרֵי קָדָשִׁים קַלִּים, מַנַּיִן שאף הם בשריפה, תַּלְמוּד לוֹמַר – לכך מלמדנו הכתוב ואומר ('וְכָל') בַּקֹּדֶשׁ בָּאֵשׁ תִּשָּׂרֵף, ומתיבת 'וכל' יש לרבות כל פסולים אלו שדינם בשריפה.

שבה הגמרא ומקשה: אַשְׁכְּחָן – מצינו במקרא זה מקור לכך שקָדְשֵׁי קָדָשִׁים שנפסלו דינם בשריפה, אך פסולי קָדָשִׁים קַלִּים מָנָלָן – מנין לנו שאף הם דינם בשריפה.

ומחמת קושיא זו מסיקה הגמרא: אֶלָּא בהכרח צריך לומר, שדין זה שכָּל פְּסוּלוֹ בְּקֹדֶשׁ – כל קרבן שנפסל, דינו בִּשְׂרֵיפָה, לֹא שָׁנָא [–בין] קָדָשִׁים קַלִּים, וְלֹא שָׁנָא [–ובין] קָדְשֵׁי קָדָשִׁים, אינו נלמד מן המקראות, אלא גְּמָרָא גְּמִירִי לָהּ – כך קיבלו חכמים שנאמרה הלכה למשה מסיני, וְחַטָּאת דְּאַהֲרֹן שנשרפה בשמיני למילואים, לא הוצרך הכתוב להשמיענו בה דין שריפה, אלא נקט בן מַשּׁוּם שמַעֲשֶׂה שֶׁהָיָה כָּךְ הָיָה – שכך שאל משה וכך השיב לו אהרן.

הגמרא מבררת את שיטת הסובר שכל פסולי קדשים טעונים 'עיבור צורה': וּלְתָנָא דְּרַבִּי רַבָּה בַּר אֲבוּהּ – לשיטת התנא שנשנית הברייתא שלו בבית מדרשו של רבה בר אבוה, דְּאָמַר שֶׁאִפְּילוּ פִּיגּוּל [–קרבן שחשב עליו לאוכלו או להקטירו או לזרוק דמו 'חוץ לזמנו'] שהוא פסול הגוף, ופסולו חמור, ומדאורייתא הוא פסול, מכל מקום הוא טָעוּן 'עִיבּוּר צוּרָה', דהיינו, שאסור לשורפו מיד, אלא יש להשהותו עד שתעובר צורתו, מָנָא לָן – ומנין הוא לומד דין זה, יְלִיף – פשוט הדבר שהוא לומד גזירה שוה 'עָוֹן עָוֹן' מַנּוֹתָר – בשר קרבן שנותר אחר סוף זמן אכילתו ונפסל, שכן בין בפיגול ובין בנותר נאמרה תיבת 'עון', ולפיכך לומד הוא את דינם זה מזה, כשם ש'נותר' היה לו 'עיבור צורה', שהרי שהה עד שנפסל, כך הפיגול טעון 'עיבור צורה'. ועל כך יש לתמוה, מדוע ללמוד מנותר, וְנִילַף – שילמד גזירה שוה 'עָוֹן עָוֹן' מֵחַטָּאת דְּאַהֲרֹן, שאף בה נאמר 'עון', שכשם שחטאת אהרן נשרפה מיד, כך הפיגול ישרף מיד.

מתרצת הגמרא: אָמַר לְךָ – יכול תנא זה לתרץ לך כך, חַטָּאת דְּאַהֲרֹן כִּי הַאי גַּוְונָא – פסול כזה כמו שהיה בחטאת אהרן, דהיינו, פסול אנינות או טומאה, נַמִּי 'עִיבּוּר צוּרָה' לְרוֹרוֹת בָּעְיָא – אף הוא צריך 'עיבור צורה' אם אירע כן בדורות הבאים, וְהָתָם – ושם, בחטאת שנשרפה על ידי אהרן ובניו, הוֹרָאַת שָׁעָה הָיְתָה זו לשורפה מיד, ולפיכך אין ללמוד משם לענין פיגול שישרף מיד.

הגמרא שבה לדון בענין המקור לכך שפסולי הקודש דינם בשריפה: הַשְׁתָּא דְּאָמְרִינַן – עתה לאחר שאמרנו, שדין זה שכָּל פְּסוּלֵי דְּקָדְשֵׁי – קרבנות שנפסלו, דינם בִּשְׂרֵיפָה, לֹא שָׁנָא [–בין] פסולים דְּקָדְשֵׁי קָדָשִׁים, וְלֹא שָׁנָא [–ובין] פסולים של קָדָשִׁים קַלִּים, אינו נלמד מן המקראות, אלא גְּמָרָא גְּמִירִי לָהּ – הלכה היא למשה מסיני, אם כן, מקרא זה 'בַּקֹּדֶשׁ בָּאֵשׁ תִּשָּׂרֵף', שממנו דרש רבי שמעון דין שריפת קדשים, לְמָה לִי – למה הוצרך.

מבארת הגמרא: הָהוּא מְבָעֵי לֵיהּ – מקרא זה הוצרך לרבי שמעון ללמד שֶׁשְּׂרֵיפָתָהּ של החטאת בַּקֹּדֶשׁ – בעזרה.

שבה הגמרא ומבררת: ומקרא זה שנאמר לגבי קדשים קלים שנטמאו ('ויקרא ז יט) 'וְהַבָּשָׂר אֲשֶׁר יִגַּע בְּכָל טָמֵא לֹא יֵאָכֵל בָּאֵשׁ יִשָּׂרֵף', המלמד שקדשים שנטמאו דינם בשריפה, לְמָה לִי – למה הוצרך, הרי למדים אנו מהלכה למשה מסיני שכל פסולי קדשים דינם בשריפה.

מבארת הגמרא: הַהוּא לְגוּפֵיהּ אִיצְטְרִיךְ – מקרא זה הוצרך לגופו של ענין, ללמד שקדשים שנטמאו דינם בשריפה, ואף שנאמרה הלכה למשה מסיני שכל פסולי קדשים בשריפה, מכל מקום הוצרך הכתוב ללמדנו זאת לגבי טומאה, משום דְּסָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמֵינָא – סבורים היינו לומר, שדווקא בכָל שאר פְּסוּלֵי דְּקָדֵשׁ, כְּגוֹן בהמת קרבן שלָן דָּמָהּ בלילה, ולא נזרק ביום שחיטתה, וְכן בהמה שנִּשְׁפַּךְ דָּמָהּ ואי אפשר לזורקו, וְכן שיָּצָא דָּמָהּ חוץ לעזרה, וְכן שנִּשְׁחֲטָה בַּלַּיְלָה, בפסולים כאלו נאמרה הלכה למשה מסיני דִּדינם בִּשְׂרֵיפָה, משום דִּלְיַתְנְהוּ בְּחוּלִּין – שפסולים אלו אין שייכים בחולין, אֲבָל פסול 'נִטְמָא' דְּבָחוּלִּין נַמִּי מִפְּסֵיל – שאף חולין נפסלים על ידו, אֵימָא – שמא יש לומר, הוֹאִיל וְאִיתְעֲבִיד בֵּיהּ עוֹכָרִין דְּחוֹל – מאחר ונעשה בבהמת הקדש זו מעשה של חול, שלא נשמרה מטומאה שצריך להזהר בה אף בחולין, שמא מעתה נתחללה והוזלה מקדושתה, וְאֵימָא לֹא תִּיבָּעֵי – ויש לומר שלא תוצרך שְׂרֵיפָה, וְתִיסְגֵּי לֵיהּ – אלא יהא די לה בִּקְבוּרָה, כדי לגונזה מן העין, שלא יאכלוה כלבים, קָא מַשְׁמַע לָן – לכך הוצרך הכתוב להשמיענו שאף פסול טומאה דינו בשריפה.

שנינו במשנה: נִּטְמְאוּ הַבָּעָלִים אוֹ שֶׁמֵּתוּ תֶּעָווֹבֵר צוּרָתָן וכו', רבי יוחנן בן ברוקה אומר אף זה ישרף מיד לפי שאין לו אוכלין.

הגמרא מבארת את האופן שבו נחלקו התנאים במשנה: אָמַר רַב יוֹסֵף, מַחְלוֹקֶת דרבי יוחנן בן ברוקה ורבנן היא באופן שֶׁנִּטְמְאוּ הַבְּעָלִים אַחַר זְרִיקָה של דם קרבן הפסח, דְּאִיתְּחֲזִי – שכבר היה ראוי הַבָּשָׂר לֶאֱכִילָה, שכן ניתר בזריקת הדם, אלא שעתה בשנטמאו הבעלים אין מי שיאכל את הקרבן, ובאופן כזה סובר תנא קמא שמאחר ואין זה פסול הגוף טעון הוא 'עיבור צורה' קודם שריפתו. אֲבָל בשנִּטְמְאוּ הַבְּעָלִים לִפְנֵי זְרִיקָה, דְּלֹא אִיתְּחֲזִי – שלא היה ראוי הַבָּשָׂר לֶאֱכִילָה מעולם, שכן זריקת הדם פסולה היתה, שהרי הבעלים טמאים היו באותה שעה ונדחים לפסח שני, והרי זו זריקה על קרבן שאין לו בעלים, דִּבְרֵי הַכֹּל – הכל מודים שתִּשָּׂרֵף הקרבן מִיָּד, ואפילו תנא קמא אינו מצריכו 'עיבור צורה', לפי שזריקה פסולה היא 'פסול הגוף' ולא 'פסול בעלים'.

הגמרא מקשה על דברי רב יוסף מברייתא: מֵיתִיבִי – הקשו בני הישיבה, שנינו בברייתא, זֶה הַכְּלָל, כָּל קרבן שֶׁפְּסוּלוֹ בְּגוּפוֹ – שנפסל ב'פסול הגוף', דהיינו פסול ודאי שהוא בבשר עצמו, כגון פיגול, נותר, טמא ויוצא, יִשָּׂרֵף מִיָּד, וכל קרבן שפסולו בַּבְּעָלִים, דהיינו, שנטמא הדם או נשפך, וְכן קרבן שפסולו בַּבְּעָלִים, דהיינו, שנטמאו הבעלים או שמתו, ישהה עד שתֶּעָווֹבֵר צוּרָתוֹ, וְלאחר מכן יֵצֵא לְבֵית הַשְּׂרֵיפָה. מדייקת הגמרא: קָתָנֵי – שנינו בברייתא, פסול בַּבְּעָלִים הוּמְיָא [–כעין] דְּפסול דָּם, שהרי נשנו יחדיו, וממילא יש לדמות זה לזה, מָה דָּם – כשם שפסול דם הוא לִפְנֵי זְרִיקָה, שהרי לאחר זריקה שוב אין הדם נפסל, אַף פסול בַּבְּעָלִים שעוסקת בו הברייתא, הוא אפילו בשנטמאו הבעלים לִפְנֵי זְרִיקָה, וגם באופן כזה טעון הקרבן 'עיבור צורה', והרי זה שלא כדברי רב יוסף, הסובר שאם נטמאו הבעלים קודם זריקה מודים הכל שישרף הקרבן מיד.

ומחמת קושיא זו מביאה הגמרא את דברי רב יוסף באופן אחר: אֶלָּא אִי אִיתְּמַר הָכִי אִיתְּמַר – אלא מימרא זו שנאמרה בשם רב יוסף בעל כרחך כך נאמרה. מַחְלוֹקֶת תנא קמא ורבי יוחנן בן ברוקה במשנה, לגבי קרבן שנטמאו בעליו אם ישרף מיד או טעון 'עיבור צורה', היא בְּשֶׁנִּטְמְאוּ הַבְּעָלִים לִפְנֵי זְרִיקָה, דְּלֹא אִיתְּחֲזִי – שלא היה ראוי הַבָּשָׂר לֶאֱכִילָה מעולם, שכן זריקה זו פסולה היתה, לפי שלא היו לקרבן בעלים טהורים באותה שעה, דַּהֲוָה לֵיהּ – שהרי זה כְּשֶׁפְּסוּלוֹ בְּגוּפוֹ – בקרבן שנפסל בפסול הגוף, ובאופן כזה סובר רבי יוחנן בן ברוקה שיש לשרוף את הקרבן מיד בלא 'עיבור צורה'. אֲבָל אם נִּטְמְאוּ הַבְּעָלִים לְאַחַר זְרִיקָה, דְּאִיתְּחֲזִי – שכבר היה ראוי הַבָּשָׂר לֶאֱכִילָה, לפי שניתר על ידי זריקה כשירה, דִּבְרֵי הַכֹּל – הכל מודים שפְּסוּלוֹ של הקרבן אינו בגופו אלא מַחְמַת דָּבָר אַחֵר, וּבָעְיָא – וצריך 'עִיבּוּר צוּרָה', ואפילו לדעת רבי יוחנן בן ברוקה.

הגמרא מביאה דעה החולקת על רב יוסף: וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר, אַף

המשך בעמוד לב

בשנטמאו הבעלים לְאַחַר זְרִיקָה נַמִּי מַחֲלוֹקֶת – גם בזה נחלקו התנאים במשנה, שאף בזה סובר רבי יוחנן בן ברוקה שישרף הקרבן מיד בלא 'עיבור צורה'.

מבארת הגמרא: וְאָזְדָא רַבִּי יוֹחָנָן לְטַעְמֵיהּ – והולך רבי יוחנן בזה כפי שיטתו שאמר במקום אחר, דְּאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָה וְרַבִּי נְחֶמְיָה אָמְרוּ דָּבָר אֶחָד – הולכים שניהם בשיטה אחת, שקרבן שנפסל ב'פסול בעלים' נשרף מיד, ואינו טעון 'עיבור צורה', אפילו אם נטמאו הבעלים אחר זריקת הדם.

ומפרשת הגמרא את דבריו: רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָה, הָא דַּאֲמָרָן – זה שאמרנו במשנה, שקרבן שמתו בעליו או נטמאו ישרף מיד. רַבִּי נְחֶמְיָה מַאי הִיא – היכן מצינו שיטתו בזה, דְּתַנְיָא בברייתא, רַבִּי נְחֶמְיָה אוֹמֵר, מִפְּנֵי אֲנִינוּת נִשְׂרָפָה זוֹ – חטאת אהרן, כלומר, מאחר והיו אהרן ובניו אוננים על מיתת נדב ואביהוא, ולא היו רשאים לאכול בקדשים, נמצא שחטאת זו לא היה מי שיאכלנה, לָכֵן נֶאֱמַר בכתוב שאמר אהרן למשה (ויקרא י יט) 'וַתִּקְרֶאנָה אֹתִי כָּאֵלֶּה, וְאָכַלְתִּי חַטָּאת הַיּוֹם, הֲייֵטַב בְּעֵינֵי ה'', כלומר, מאחר ואירע לי כן, שאני אונן, איני רשאי לאכול את החטאת היום, ולפיכך שרפתיה. ומדייקת הגמרא מדברי רבי נחמיה: וְהָא – והרי פסול אֲנִינוּת בְּפִסּוּל בעלים לְאַחַר זְרִיקָה הָוְיָא [–הוא], שאפילו אם מתו נדב ואביהוא קודם זריקת הדם, אין הזריקה נפסלת במה שאין אהרן ובניו רשאים לאכול הקרבן, לפי שקרבן חטאת עיקרו לכפרה הוא בא ולא לאכילה, וְכִי אֶשְׁתְּרוּף לְאַלְתַּר (נשתרוף) [אֶשְׁתְּרוּף] – ואף על פי כן שרפו אהרן ובניו את החטאת לאלתר. ויש להוכיח מכך שדעת רבי נחמיה היא, שגם קרבן שנטמאו בעליו אחר זריקה נשרף מיד ואינו טעון 'עיבור צורה'. ומאחר ואמר רבי יוחנן שרבי נחמיה הולך בשיטת רבי יוחנן בן ברוקה, בהכרח שהוא סובר שרבי יוחנן בן ברוקה נחלק עם חכמים אף באופן שנטמאו הבעלים אחר זריקה, שנעשו עבודות הדם בהכשר, ואף על פי כן הוא סובר שישרף הקרבן מיד, מפני שאין מי שיאכלנו, וכמו בחטאת אהרן שלא היה בה שום פסול, אלא שלא היו לה אוכלין, ונשרפה מיד. ובזה הולך רבי יוחנן כשיטתו, שאמר כאן בביאור מחלוקת התנאים במשנה.